

Člani podružnice so v veliki večini bili prebivalci Šturij in Ajdovščine, odborniki in predsedniki ter njihovi namestniki, razen Edmunda Čibeja, pa le iz obeh omenjenih krajev. Zavedati se je treba, da sta tedanji občini Ajdovščina in Šturije sodili v dva sodna okraja – prva v ajdovski s sedežem v Ajdovščini, ki je spadala v Goriško glavarstvo, in druga v vipavski s sedežem v Vipavi, ki je bila v deželi Kranjski. Osveščenost o pomembnosti planinstva se je strnila prav v mladem slovenskem meščanstvu in inteligenci obeh tedanjih sosednjih in »mejnih« občin in se izrazila brž po izgradnji železnice leta 1902.

V sicer slovensko nabojni Vipavi pa se je ta osveščenost zgodila nekaj let pozneje, kar dokazujejo podatki o članstvu: po stanju 25. maja 1911 je med 38 člani ajdovsko-vipavske podružnice bil iz Vipave le zdravnik Pavel Kanc! Dve leti pozneje, ko so v Vipavi ustanovili svojo podružnico, je bilo stanje članstva mnogo boljše: nova podružnica je štela 19 članov. Pomembno! Kaj torej ne ustreza? Sedež Posoške podružnice je bil tedaj v Tolminu, zato ne Goričanom ne Kobaridcem, od koder so bili tudi njeni člani, ne pride na um, da bi pozneje ustanovljeno SPD Gorica ali PD Kobarid praznovalo svoje rojstno leto tedaj, ko ga praznuje Planinsko društvo Tolmin.

Pa še to: Ime Vipavec je bilo v tistih časih dvopomensko, kakor je tudi danes, a z drugačno težo v rabi. Označevalo je prebivalca kraja Vipava – okoličani so sicer uporabljali ime Tržan, v večji meri pa prebivalca Vipavske doline. Zato je treba citirano besedilo, ki ga Aljoša Rehar povzema iz druge številke Planinskega vestnika iz leta 1905 »Četudi Vipavec kot pravi dolinec ..., dojemati s tedanjim prevladujočim pomenom.

Delovanje Planinskega društva Vipava je v vsakem primeru pohvale in zavidanja vredno. A kaj je ali bo s praznovanjem 100-letnice?

Rajko Slokar

Stene, ki se jim ne moreš upreti

Slovenske stene, izbor najlepših plezalnih vzponov, Tine Mihelič, Rudi Zaman, Didakta, Radovljica, 2002

Knjiga za alpiniste, ki na svet okrog sebe gledajo s srcem, ki v skalovju ne vidijo samo pelzalskega izziva, ki jim v telesu še poje duh alpinizma. Kdor pozna slog pisanja **Tine Miheliča**, bo razumel. V »navetiku« z **Rudijem Zamanom** je nedavno izvedel »prvo ponovitev« **Slovenskih sten**. Knjiga, ki je prvič izšla pred šestnajstimi leti, je knjiga, ki jo berejo tudi nealpinisti. In ne samo berejo, berejo z velikim navdušenjem. Kar 160 smeri v 55 slovenskih stenah se skozi njuno pero odstre v vsej svoji mogočnosti in lepoti, da pa je vtis popolnejši, poskrbe lepe Fotografije z vrisanimi smermi. Za tiste, ki se na osnovi opisa v steno zares odpravijo (in kdo bi se temu mogel upreti?), so priložene še skice smeri. Sicer pa je kar 430 strani debela knjiga, ki je tudi po tej strani v slovenskem prostoru »prvenstvena«, ena sama ljubezen in veselje nad belimi platmi, ostrimi noglji, drznimi prečnicami, temačnimi grapami. O vsaki steni bralec najprej izve osnovne podatke, ki so kljub nekaterim zgodovinskim dejstvom podani sila privlačno, zatem pa sledijo opisi smeri. Izhodišče, dostop, sama smer in sestop. In da kdo ne bi mislil, da v sami smeri le plezamo levo in desno in še en raz-

težaj. Ne, avtorska naveza v skali opazi prelepe police, imenitne lope, da bi se človek kar naselil v njih, poleg tega pa ne manjka tudi nekoliko hudomušnih vstavkov – denimo tisti pri Resnikovi smeri v Križevniku, kjer pri dostopu do smeri piše, da ga ni, saj lahko soplezalec varuje kar s pograda v bivaku.

Popotovanje po slovenskih stenah pričnemo s Peco, potem pa se preko Uršlje gore vzpnemo do našega visokogorskega sveta Kamniško-Savinjskih Alp. V Herletovi v Ojstrici je prvič pri nas »pel sveder«, v Dedcu je znameniti Cic splezal prvo »šestico«. Že omenjena dejstva kažejo, da so v izboru predvsem klasične smeri in stene, četudi se nekatera »plezališča«, kot je denimo Osp, niso izmuznila – je pa res, da sodobnih »akrobatskih« smeri v knjigi ni. Izbor vključuje tako medvojnne »skalaške« smeri kot podvige s konca dvajsetega stoletja. Težavnost vzponov sega od alpinističnih »sprehodov«, kot jih ponujajo Zeleniške špice ali Šija Brane, pa do Travnikovega Črnega bisera in podobnih stenskih mojstrov. Od našega najbolj vzhodnega gorstva zatem zaplezamo v Julijce – Karavanke so strme le na avstrijski strani. Stenam nad Krmo je namenjenih kar 22 strani, planiški »zid« (Mojstrovka-Šite) jih zavzame 28, čez vse pa se razpne Stena (Triglavska severna stena), ki sta ji avtorja namenila kar 51 strani (slaba osmina knjige). Saj opravičilo ni potrebno, kajti vsaka smer v Steni ima svojo zgodovino: veličastna, tvegana dejanja, pogosto v obupnih razmerah. In vsako dejanje je podpisano z velikimi imeni. Če pogledamo samo znameniti Čopov steber – prva plezalca, Pavla Jesih in Joža Čop, sta ga preplezala v dramatičnih razmerah, enako se je zgodilo prvim zimskim alpinistom v njem (Šrauf, Aleš in Tonač). Ob slednjih želimo opozoriti še na eno značilnost knjige – namreč, avtorja pogosto uporabljata le imena znanih alpinistov ali njihove vzdevke. Glede na to, da gre za izbor vzponov in da so »izbrance« večino- ma preplezali slavni in znani alpini-

sti, ni pravzaprav nič narobe – morda celo prispeva k »domačnosti« knjige. Popotovanje po stenah seveda ne more brez soških sten – Lepe Špice, Srebrnjaka, Jerebice ... V Julijskih Alpah pa se ne zadržujemo le v stenah, pač pa nas avtorja pošljeta tudi na imenitna grebenska plezanja – manj »uplezane« na greben Kukova špica – Škrlatica (10 strani opisa z različicami, ki jih ponuja samotni svet martuljskih gor), tiste iz »špice« pa na prečanje Goličica – Kanceljni – Planja. Ne nazadnje pa je nekaj lepih sten tudi v bolj mehkobnih koncih, tako sta v izboru tudi bohinjski Jezerski Stog in Novi vrh, že na primorski strani.

Tudi grafična podoba knjige je značilna – na ovitku v modrem, noč naznanjajočem ozadju, žarijo stene nad Krnico – od Škrlatice do Rogljice. Edinole tiskarski škrt je na nekaj mestih v knjigi »požrl« presledke, pa Grlo dvakrat zamenjal z Gulcami (str. 256), drugih večjih pripomb pa ni. Tako prenovljena izdaja – avtorja sta vanjo dodatno uvrstila Mrzlo goro, Veliko Babo nad Jezerskim, Oltar, Rušico in Loško steno – je reprezentativna (tako je v mnenju o potrebnosti izdaje zapisal Stanko Klinar). Resnično – izboru sten nimamo kaj za meriti, besedilo pa je tako in tako razred zase. Hrepenenju se preprosto – zahoče v skale (O. Župančič).

Marjan Bradeško

Slavje PD Dovje – Mojstrana

Planinsko društvo Dovje – Mojstrana je 21. junija 2003 proslavilo stoto obletnico ustanovitve podružnice Slovenskega planinskega društva (SPD) v sodnem okraju Kranjska gora (danes kranjskogorski in jeseniški občini). Slavnostni govornik je bil Tone Škarja, podpredsednik Planinske zveze Slovenije, ki je povedal: »Okrogle obletnice so povod za slavlja, slavlja pa so pomembna, ker se na njih ozremo v

zgodovino. Pogled nazaj nam pokaže le tisto, kar je obstalo, kar se je pokazalo za vredno življenja. Duh dobe in barve takratnega življenja so se izgubili, vidimo le ogrodja, okostja, otoke, ne pa veznih grebenov med njimi, ker jih je pač zalilo morje časa. S sedanjega, na videz udobnega in varnega položaja presojamo pomen dogodkov, mejnih kamnov slovenskega planinstva. Prvi poskus, pravzaprav prvo pravo planinsko društvo so bili Triglavski prijatelji v letih 1872-1874. Po dveh letih so ustanovitelja službeno premestili in društva je bilo konec. Iz tega se vidi, kako pomembni so posamezniki, ljudje, ki začutijo klic dobe in imajo sposobnost prižgati iskro še v drugih. Tako sta se iz množice pojavila Trubar in Prešeren na področju jezika, Slomšek in Maister na področju meja slovenske države, tako so se pojavili tudi organizatorji slovenskega planinstva. Ni šlo za samo planinstvo, to je dobro uspevalo tudi Avstrijecem v naših gorah, šlo je za slovensko planinstvo, za slovenski jezik in slovenska imena v naših gorah.

Kot vedno je bilo to delo narodno zavednih izobražencev (preprosto ljudstvo ni imelo ne časa in ne denarja, v gorah so kvečjemu delali). Iz enakih razlogov kot prve tri podružnice deset let prej je pred sto leti nastala podružnica SPD za sodni okraj Kranjska gora, to je za Zgornjesavsko dolino. Ob nemško-avstrijskih podružnicah je zrasla slovenska planinska organizacija, ob vodnikih avstrijskih društev so se pojavili vodniki SPD in končno – ob reševalnih postajah avstrijsko-nemških društev je bila ustanovljena slovenska služba za reševanje v gorah. Odločilni dejavnik je bila tudi narodna zavest, ne samo planinstvo, in isti ljudje so se pojavljali na različnih področjih, tudi v kulturi in gospodarstvu. Tako smo iz ljudstva postajali narod in končno smo dobili še državo – spet po zaslugi peščice, ki je pravi čas začutila premike zgodovine. Ali bomo kdaj postali tudi nacija, pa ni odvisno le od peščice, temveč od večine. Nacija ima nacionalno (sa-

mo)zavest namreč vgrajeno že v genih in samodejno ravna, kot se ponosnemu in samozavestnemu ljudstvu s svojo lastno državo spodobí.

Takratni planinski voditelji so delovali lokalno, mislili pa globalno, če uporabim ta karikirani rek. V popolnem pomenu besede so delali za svoj kraj in dolino ter hkrati gradili skupno slovensko piramido. Morda je bil pritisk tujcev tisti, ki jim je pomagal držati skupaj – v nasprotju z današnjim dnem, ko se ukvarjamo predvsem sami s seboj, za skupne stvari pa naj skrbi kdo drug; kdo je to, nas niti ne zanima. A če ne znamo določiti višjega skupnega slovenskega interesa, tudi Evropejci ne bomo kaj pridali.

Tale dolina z gorami ima velik realen pomen za slovensko planinstvo in turizem, ima pa v sebi tudi veliko simbolike, tudi glede prej povedanega. Vsak Slovenec ima kak bližnji grič, hrib ali goro, vsi pa imamo en sam, vsem skupni Triglav. Vsako področje našega življenja in dela ima svoje hribočke, ima pa tudi svoj »Triglav«. Delati je treba zase in za skupnost, misliti prav tako. Nekaj delamo v društvih, nekaj pa združujemo naše skupne zveze v »Triglavu« (PZS). To dvoje si ni v nasprotju, dopolnjuje se in je celo medsebojni pogoj: ne more biti dobre PZS brez dobrih društev, pa tudi dobrih društev ne brez dobre skupne zveze. To nas mora usmerjati.

Aljaž, Lavtičar, Demšar, Tičar so to vedeli in so tako ravnali. Saj se spomnimo(?): »Slovenijo Slovencem – niti pedi slovenske zemlje tujcem.« Zapustili so nam lepo dediščino, ki je ne smemo le varovati in stlačiti v muzej, pač pa razvijati in jo plemenititi naprej, ji vedno znova vdihavati življenje. Koliko smo vredni kot dediči teh naših velikih mož, koliko smo zares Slovenci, to je vedno živo in zares pomembno vprašanje za vse in vsakogar izmed nas; vprašanje, na katero nam vest lahko vsak hip odgovori.

In okrogla obletnica, kot je tale stota zgornjesavskega organiziranega planinstva, je še posebno pomemben in slovesen trenutek,